

LAGUTSKOTTETS BETÄNKANDE 10/2002 rd

Regeringens proposition om godkännande av vissa bestämmelser i Europarådets straffrättsliga konvention mot korruption och med förslag till ändring av vissa bestämmelser om tjänstebrott och brott som har samband med dem

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 22 maj 2001 en proposition om godkännande av vissa bestämmelser i Europarådets straffrättsliga konvention mot korruption och med förslag till ändring av vissa bestämmelser om tjänstebrott och brott som har samband med dem (RP 77/2001 rd) till lagutskottet för beredning.

Utlåtande

I enlighet med riksdagens beslut har grundlagsutskottet och förvaltningsutskottet lämnat utlåtanden om propositionen. Utlåtandena ingår som bilagor till detta betänkande (GrUU 29/2001 rd och FvUU 2/2002 rd).

Sakkunniga

Utskottet har hört

- justitieminister Johannes Koskinen, lagstiftningsdirektör Jan Törnqvist och lagstiftningsråd Ilari Hannula, justitieministeriet

- riksdagens generalsekreterare Seppo Tiitinen
- riksdagens justitieombudsman Riitta-Leena Paunio
- lagstiftningsråd Ronald Wrede, utrikesministeriet
- biträdande justitiekansler Jaakko Jonkka
- justitieråd Mikko Könkkölä, Högsta domstolen
- tingsdomare Jukka Ketola, Helsingfors tingsrätt
- hovrättsråd Jorma Rudanko, Vasa hovrätt
- statsåklagare Raija Toiviainen, Riksåklagarämbetet
- kriminalinspektör Kimmo Markkula, central-kriminalpolisen
- professor Mikael Hidén
- professor Pekka Koskinen
- professor Raimo Lahti
- professor Olli Mäenpää
- professor Ari-Matti Nuutila
- professor Pekka Viljanen.

PROPOSITIONEN

I propositionen föreslås att vissa bestämmelser om tjänstebrott och brott som har samband med dem i strafflagen och en del andra lagar ändras.

Vidare föreslår regeringen att riksdagen godkänner Europarådets straffrättsliga konvention mot korruption, som ingicks i Strasbourg den 4 november 1998. Strafflagen måste ändras på vis-

sa punkter för att konventionen skall kunna sättas i kraft.

Enligt propositionen skall det vara straffbart att muta en riksdagsledamot och att som riksdagsledamot ta emot mutor. Syftet med bestämmelserna om riksdagsledamöter är att motarbeta givande och tagande av förmåner som försämrar förtroendet för riksdagens beslut. Det blir också straffbart att ta emot mutor som ledamot i Europaparlamentet. Europarådets straffrättsliga konvention kräver att aktiv bestickning och passiv bestickning är straffbara gärningar i fråga om riksdagsledamöter, alltså att mutor ges till en riksdagsledamot eller en riksdagsledamot tar emot mutor, även om parterna i konventionen har rätt att lämna ett förbehåll.

Bestämmelserna om tillämpningsområdet för straffrättsligt tjänsteansvar revideras. Begreppet tjänsteman i strafflagen definieras så långt som möjligt på samma sätt som det förvaltningsrättsliga tjänstemannabegreppet. Dessutom får strafflagen definitioner på övriga persongrupper som till vissa delar skall omfattas av bestämmelserna om tjänsteansvar. Hit hör personer med offentliga förtroendeuppdrag, offentligt anställda arbetstagare, personer som utövar offentlig makt

och utländska tjänstemän. Det införs särskilda bestämmelser om omfattningen av det straffrättsliga tjänsteansvaret för varje personkategori. Det straffrättsliga ansvaret kommer att omfatta personer som deltar vid beredningen av utövning av offentlig makt. Tillämpningen av de nuvarande reglerna har gett rum för tolkning i fråga om dessa personer. Dessutom har tillämpningen baserat sig på delvis inkonsekventa regler utanför strafflagen.

Europarådets straffrättsliga konvention mot korruption träder i kraft efter en angiven tid efter den dag då 14 stater har uttryckt sitt samtycke till att bli bundna av konventionen. Konventionen har ännu inte trätt i kraft folkrättsligt.

I propositionen föreslår regeringen att Finland godkänner Europarådets straffrättsliga konvention mot korruption med så få förbehåll som möjligt. I januari 1999 undertecknade Finland konventionen utan förbehåll.

De föreslagna lagarna avses träda i kraft så snart som möjligt sedan de har antagits och blivit stadfästa. Bestämmelserna i konventionen träder dock i kraft vid en tidpunkt som bestäms genom förordning.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmän motivering

I strafflagen reviderades 40 kap. om tjänstebrott och brott som begås av offentligt anställda arbetstagare genom en lag som trädde i kraft den 1 januari 1990. Revideringen ingick inte i totalrevideringen av strafflagen. Bestämmelserna är därför fortfarande aktuella till sitt innehåll, men vad beträffar lagteknik och systematik avviker de på vissa punkter från principerna i totalrevideringen. Syftet med propositionen är att samordna bestämmelserna om tjänstebrott med skrivningsprinciperna i totalrevideringen. De största materiella ändringarna är dels att tagande och givande av muta blir en straffbar gärning när det gäller riksdagsledamöter och kandidater i riksdagsval, dels att tjänstemannabegreppet omdefinieras i straffrättsligt hänseende. Utskottet

tillstyrker förslagen, men anför följande anmärkningar och ändringsförslag.

Tagande av muta som riksdagsledamot

Artikel 4 i Europarådets straffrättsliga konvention om korruption (korruptionskonventionen) föreskriver att varje part skall vidta behövliga lagstiftningsåtgärder och andra åtgärder för att i sin nationella lagstiftning fastställa aktiv bestickning och passiv bestickning som straffbara gärningar. Enligt artikel 37.1 får en stat förbehålla sig rätten att inte fastställa gärningarna såsom straffbara i sin nationella lagstiftning. Finland har undertecknat konventionen utan att lämna något förbehåll.

I 40 kap. i strafflagen föreslås en paragraf om tagande av muta som riksdagsledamot och i

16 kap. en paragraf om givande av muta åt riksdagsledamot. Straffbarheten i paragraferna går längre än i konventionen och gäller inte bara riksdagsledamöter utan också riksdagskandidater.

Grundlagsutskottet har bedömt förslaget med hänsyn till exakthetskravet enligt den straffrättsliga legalitetsprincipen i 8 § i grundlagen. Det betyder att brottsrekvisitet för varje brott skall uttryckas tillräckligt exakt för att det utifrån bestämmelsen skall gå att förutse om en viss åtgärd eller försummelse är straffbar. När det gäller bestämmelsen av straff för tagande av muta bör det enligt grundlagsutskottet tas särskild hänsyn till riksdagsuppdragets speciella karaktär och det krav som detta ställer på att trygga möjligheterna att utföra uppdraget utan obefogade störningar.

Grundlagsutskottet påpekar att riksdagsledamöterna ständigt står i kontakt med olika samhällsaktörer för att kunna diskutera frågor som är under behandling i riksdagen eller som kommer upp till behandling där. Typiskt för diskussioner av detta slag är att den andra parten försöker påverka ledamöternas uppfattningar och åtgärder.

Riksdagsuppdraget är känsligt för negativ publicitet. I ett samhälle med personval kan minsta påstående om brottsmisstanke mot en ledamot eller en kandidat vara avgörande för valresultatet. För valresultatet är det då utan betydelse om misstanken leder till åtal eller straff eller om det visar sig att påståendet är obefogat. Också för den skull är det enligt grundlagsutskottet viktigt att vara extra noga med att bestämmelserna är exakta.

Enligt grundlagsutskottet har den föreslagna kriminaliseringen först och främst en symbolisk betydelse och anser att strafflagen inte bör utnyttjas för ett sådant syfte. En vag kriminalisering i kombination med möjligheten att komma med antydningar, påståenden och misstankar mot en riksdagsledamot kan medföra större skada för riksdagsuppdraget och den politiska kulturen än den nytta som straffbestämmelsen beräknas ge. Missförhållanden kan i förekommande fall åtgärdas genom bättre lagstiftning om insyn i valfinansieringen.

Med hänvisning till detta anser grundlagsutskottet att bestämmelserna om givande och tagande av muta när det gäller riksdagsledamöter bör strykas i förslaget och att Finland bör lämna ett förbehåll enligt artikel 37.1 i Europarådets straffrättsliga konvention om korruption i fråga om artikel 4 i konventionen.

Lagutskottet har bedömt bestämmelserna om muta när det gäller riksdagsledamöter dels med avseende på deras nödvändighet och exakthet, dels med avseende på fördelar och nackdelar med en kriminalisering. Syftet med bestämmelserna är att skydda beslutsfattandet i riksdagen mot inkorrekt inflytande och stärka medborgarnas förtroende för beslutsfattandet i riksdagen. Med avseende på hur viktigt rättsobjektet är kan en kriminalisering anses befogad. Strafflagstiftningen är en samhällelig regleringsmekanism och har därför en inbyggd symbolisk betydelse. När en gärning kriminaliseras visar samhället att den är skadlig och understryker att det rättsligt skyddade intresset är viktigt.

Internationella studier visar att det förekommer lite korruption i Finland jämfört med många andra länder. Genom nya lagbestämmelser som trädde i kraft 2000 ökade insynen i valkandidaters finansiering av sina kampanjer. Stor öppenhet i finansieringen av valkampanjer är det primära instrumentet för att bekämpa korruption och inkorrekt ekonomiska bindningar. Lagutskottet menar att den föreslagna kriminaliseringen kompletterar den gällande lagstiftningen. Denna uppfattning delas också av den kommitté som utarbetade lagstiftningen om valfinansiering. Kommittén framhöll nämligen att det inte finns någon anledning att eftersträva större öppenhet i valfinansieringen med hjälp av straffrättsliga medel. Detta motiverade kommittén med att de missförhållanden som kan förekomma vid finansieringen av valkampanjer redan nu är kriminaliserade, till exempel muta vid val, eller kommer att omfattas av straffrätten, till exempel mutbrott.

Bekämpningen av bestickning har varit ett viktigt insatsområde inom den internationella straffrätten. Europeiska unionen har skyddat sina ekonomiska intressen genom att förplikta

medlemsstaterna att fastställa till exempel bestickning av tjänstemän som en straffbar gärning i sin lagstiftning. År 1999 ratificerade och satte Finland i kraft OECD:s konvention om bekämpande av bestickning av utländska offentliga tjänstemän i internationella affärsförbindelser. I detta sammanhang blev det straffbart i Finland att besticka en ledamot i ett utländskt parlament. Dessutom har Finland ratificerat och satt i kraft Europarådets civilrättsliga konvention om korruption. Den ingicks i Strasbourg den 4 november 1999. Också Förenta nationerna håller på att förbereda en konvention om bestickning. I den kommer det att ingå bestämmelser om skyldighet att kriminalisera bestickning av riksdagsledamöter.

Det är inte lätt att bedöma i vilken mån kriminaliseringen kan öka risken för att en riksdagsledamot grundlöst beskylls för att ha begått ett brott. Vid en bedömning kan man utgå från att bestämmelserna om mutbrott i strafflagen numera också gäller kommunfullmäktige. Det har inte framkommit något som talar för att det finns någon större risk för falska angivelser av ledamöter i kommunfullmäktige eller vid kommunalval.

Dessutom är det redan nu fullt möjligt att grundlöst beskylla en riksdagsledamot för att ha begått något annat brott. Om bestämmelserna om givande och tagande av muta beträffande riksdagsledamöter formuleras tillräckligt exakt ökar risken för falska angivelser sannolikt inte orimligt mycket. Här bör noteras att tagande av muta, alltså passiv bestickning, är klandervärt oavsett om det är straffbart eller inte. Redan ett påstående att en riksdagsledamot har gjort sig skyldig till tagande av muta ger upphov till negativ publicitet. Det kan till och med hända att ogrundade påståenden om riksdagsledamöters inkorrekta bindningar minskar, om tagande av muta kriminaliseras i detalj eftersom falsk angivelse är en straffbar gärning.

De flesta medlemsstater i Europeiska unionen har kriminaliserat passiv bestickning när det gäller riksdagsledamöter. Även om till exempel valsystem, valkampanjer och massmediers beteende varierar i olika länder finns det ingen orsak att anta att Finland skulle avvika i någon

högre grad från till exempel de övriga nordiska länderna när det gäller falska angivelser.

Som grundlagsutskottet påpekar i sitt utlåtande är riksdagsuppdraget känsligt för negativ publicitet och blotta misstanken om brott kan vara utslagsgivande för valutgången. De negativa effekterna av grundlösa angivelser och misstankar om brott kan lindras med hjälp av snabb förundersökning och korrekt information. Det är myndigheterna förpliktade att göra genom förundersökningslagen, där det ingår bestämmelser om själva förundersökningen och procedurerna. Enligt 6 § skall förundersökning göras utan onödigt dröjsmål. I 49 § 1 mom. föreskrivs att det skall informeras om förundersökning så att ingen utan fog utsätts för misstankar och så att ingen i onödan förorsakas skada och men.

Avslutningsvis bör man också komma ihåg att förslaget om kriminalisering bygger på en konvention av Europarådet. Det krävs att exceptionellt många stater ratificerar konventionen innan den träder i kraft, eftersom en kriminalisering av internationell korruption bara kan ha effekt om tillräckligt många stater är beredda att vidta åtgärder mot korruption. Verkställigheten av konventionen övervakas av en särskild grupp, GRECO, som rapporterar om läget i medlemsstaterna och staternas åtgärder. Bedömningsorganet inom GRECO har slagit fast att det förekommer mycket liten korruption i Finland. Organet har också påpekat att aktiv och passiv bestickning av riksdagsledamöter inte är straffbart i Finland. Däremot anser bedömningsorganet det positivt att Finland vidtagit åtgärder för att kriminalisera bestickning av riksdagsledamöter. Då är det sannolikt att ett finländskt förbehåll till en av de viktigaste bestämmelserna väcker uppmärksamhet internationellt. Bestickning och korruption har allvarliga följder i samhället. I takt med internationaliseringen blir också brotten mer internationella med gränsöverskridande följder. Enligt utskottet är det viktigt att Finland främjar internationell samverkan och ikraftsättande av internationella överenskommelser och därför antar Europarådets konvention om korruption med så få förbehåll som möjligt.

Riksdagsledamöternas immunitet

Enligt 30 § 2 mom. i grundlagen får en riksdagsledamot inte åtalas eller berövas sin frihet för åsikter som ledamoten yttrat i riksdagen eller för sitt beteende vid behandlingen av ett ärende, om inte riksdagen samtyckt till åtgärden genom ett beslut som har fattats med minst fem sjättedelar av de avgivna rösterna.

I motiveringen till den föreliggande propositionen sägs inte mycket om den föreslagna kriminaliseringen av passiv bestickning av riksdagsledamöter. I motiveringen sägs bara att största delen av riksdagsledamöternas mutbrott uppenbarligen skulle omfattas av tillämpningsområdet för denna bestämmelse i grundlagen (s. 44, första spalten).

Grundläggande bestämmelser om riksdagsledamöternas ställning finns i grundlagen. I samband med grundlagsreformen var avsikten att trygga att riksdagsledamöternas ställning och verksamhetsmöjligheter bibehålls på samma nivå som vid tidpunkten för reformen (RP 1/1998 rd, s. 82, första spalten). Grundlagsutskottet har ansett att grundlagsbestämmelserna om riksdagsledamöternas ställning kräver att riksdagsledamöternas yttrande- och handlingsfrihet måste tryggas i allt som hör till riksdagsuppdraget, men att riksdagsledamöterna genom grundlagsbestämmelserna inte är fråntagna ansvaret för gärningar som genom lag är straffbara (GrUB 54/1982 rd, s. 4, första spalten). Grundlagsutskottet anser att grundlagen inte ställer några hinder i vägen för att en gärning som en riksdagsledamot gör sig skyldig till och som är klandervärd med avseende på riksdagsuppdraget, är straffbar, om bestämmelserna i övrigt uppfyller kraven i grundlagen och inte i onödan äventyrar riksdagsledamotens möjligheter att fritt och utan störningar fullfölja sitt uppdrag.

I betänkandet gör grundlagsutskottet en bedömning av den då gällande 13 § i riksdagsordningen, som innehållsligt motsvarar 30 § 2 mom. Grundlagsutskottet ansåg att bestämmelsen om riksdagsledamöters immunitet gällde "riksdagsmännens verksamhet i kanslikommissionen och sålunda också verksamheten i kanslikommissionen liksom i riksdagens övriga organ, som riks-

dagen väljer eller tillsätter och till vilka endast en riksdagsman är valbar och om vars tillsättande och uppgifter stadgats i riksdagsordningen eller i författning som givits med stöd av den ...".

Kriterierna för brottet tagande av muta som riksdagsledamot uppfylls när en riksdagsledamot begär eller på något annat sätt tar initiativ för att få en gåva eller någon annan orättmätig förmån eller tar emot eller godtar en gåva eller annan förmån eller godtar ett löfte eller ett erbjudande om en gåva eller en förmån och lovar eller låter förstå att han eller hon i sitt riksdagsuppdrag skall handla på ett visst sätt. Brottsrekvisitetet uppfylls således redan innan en riksdagsledamot har framfört sin åsikt eller deltagit i behandlingen av en fråga i riksdagen.

Brottsrekvisitetet för tagande av muta som riksdagsledamot har ett nära samband med riksdagsuppdraget och verksamheten som riksdagsledamot. Lagutskottet menar att det vore betänkligt med avseende på bestämmelsen om riksdagsledamöters immunitet, om lagen leder till att en riksdagsledamot kan åtalas för tagande av muta utan samtycke från riksdagen.

Brott mot tjänsteplikt av oaktsamhet

Bestämmelserna om tjänstebrott sågs över 1990. Då inskränktes det straffrättsliga tjänsteansvaret och de minsta brotten mot tjänsteplikten ställdes utanför straffansvaret. Men brott mot tjänsteplikt av oaktsamhet togs fortfarande med i 40 kap. 11 § i strafflagen som en straffbar gärning. Lagutskottet ansåg då att det fanns vägande skäl som talade för att brott mot tjänsteplikt av oaktsamhet inte skulle vara en straffbar gärning, men att en avkriminalisering skulle medföra vissa nackdelar och missförhållanden. Därför ansågs det att brott mot tjänsteplikt av oaktsamhet fortfarande skulle vara en straffbar gärning. Vidare ansåg lagutskottet att det var lämpligt att i samband med totalrevideringen av strafflagen försöka finna medel för att avkriminalisera brott mot tjänsteplikt av oaktsamhet. Exempel på medel som nämndes var förvaltningspåföljder, särskilt disciplinära förfaranden.

I den föreliggande propositionen föreslås brott mot tjänsteplikt av oaktsamhet fortfarande vara straffbart. I motsats till sin tidigare ståndpunkt anser lagutskottet det vara befogat att brottet fortfarande är straffbart. Förvaltningspåföljderna har inte utvecklats och disciplinärt fortfarande finns bara kvar i militära sammanhang. De flesta brott som begås vid tjänsteutövning är brott mot tjänsteplikt av oaktsamhet. En betydande del av brotten drabbar medborgarna eller är av den arten att de försämrar medborgarnas förtroende för rättvis tjänsteutövning. I vissa fall utövar tjänstemän så stor offentlig makt gentemot medborgarna att det är befogat att brott mot tjänsteplikt av oaktsamhet är en straffbar gärning. Om gärningen inte längre är straffbar har enskilda medborgare sämre möjligheter att få skadestånd på grundval av skada förorsakad av en tjänsteman.

Detaljmotivering

1 Lag om ikraftträdande av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i Europarådets straffrättsliga konvention mot korruption

3 §. Enligt paragrafen utfärdas närmare bestämmelser om verkställigheten av lagen genom förordning av republikens president. I ett av sina tidigare utlåtanden konstaterar grundlagsutskottet att det är svårt att se vad som motiverar att bestämmelserna utfärdas genom förordning av republikens president i stället för av statsrådet. Utgående från grundlagsutskottets utlåtande föreslår lagutskottet att bemyndigandet ändras att gälla förordning av statsrådet.

2 Lag om ändring av strafflagen

1 kap. Om tillämpningsområdet för finsk straffrätt

11 §. *Kravet på dubbel straffbarhet.* Enligt 2 mom. 7 punkten skall kravet på dubbel straffbarhet inte tillämpas i fråga om strafflagens 40 kap. 1—4 § när det bl.a. gäller riksdagskandidater.

Eftersom utskottet nedan föreslår att det är bara riksdagsledamöter som kan göra sig skyldiga till tagande av muta som riksdagsledamot, bör riksdagskandidat strykas i 7 punkten.

16 kap. Om brott mot myndigheter

14 a §. *Givande av muta åt riksdagsledamot.* Eftersom utskottet föreslår att det bara är en riksdagsledamot som kan göra sig skyldig till tagande av muta (tagande av muta som riksdagsledamot), bör riksdagskandidat strykas i bestämmelsen om givande av muta åt riksdagsledamot. Dessutom föreslår utskottet att skrivningen harmoniseras med skrivningen i 40 kap. 4 §.

20 §. *Tillämpningsbestämmelser.* I 1 mom. anges vilka persongrupper som jämföras med tjänstemän vid tillämpningen av straffbestämmelserna om motstånd mot tjänsteman i strafflagens 16 kap. 1—3 §. I 2 mom. räknas de persongrupper upp som jämföras med tjänstemän vid tillämpningen av punkt 2 om usurpation av tjänstemannabefogenhet i 16 kap. 9 §.

I artikel 15 i konventionen av den 29 maj 2000 om ömsesidig rättslig hjälp i brottmål mellan Europeiska unionens medlemsstater bestäms att en annan medlemsstats tjänsteman som deltar i kontrollerade leveranser (artikel 12), gemensamma utredningsgrupper (artikel 13) och hemliga utredningar (artikel 14) skall vad straffrättsligt skydd och ansvar beträffar likställas med tjänstemän i den stat där verksamheten äger rum. Eftersom denna verksamhet inte handlar om kontroll, övervakning eller förföljande, som nämns i 2 och 3 mom. i förslaget, utan om förundersökning, föreslår utskottet att momentet kompletteras. Samma tillägg bör göras i 21 kap. 18 § och 40 kap. 12 § 3 mom.

40 kap. Om tjänstebrott

1 §. *Tagande av muta.* Bestämmelserna om gärningssätten vid tagande av muta föreslås i stort sett förbli oförändrade. Utskottet föreslår en omformulering i 1 punkten. Ändringen påverkar inte den svenska texten.

3 §. *Mutförseelse.* Utskottet föreslår en likadan språklig korrigering i 1 punkten som i 1 § 1 mom. 1 punkten. Dessutom föreslår utskottet att punkten kompletteras med att förmånen skall vara orättmätig.

4 §. *Tagande av muta som riksdagsledamot.* I paragrafen föreslås att tagande av muta som riksdagsledamot skall vara straffbart. Till detta brott gör sig skyldiga riksdagsledamöter eller riksdagskandidater som begär eller på något annat sätt tar initiativ för att få en gåva eller någon annan förmån eller tar emot eller godtar en gåva eller någon annan förmån eller godtar ett löfte eller ett erbjudande om en sådan och lovar eller låter förstå att han i sitt riksdagsuppdrag på grund av förmånen skall verka för att ett ärende som är eller skall bli föremål för behandling i riksdagen skall bli beslutat på ett visst sätt, så att förfarandet är ägnat att minska förtroendet för riksdagens beslutsfattande.

Grundlagsutskottet för en ingående diskussion om bestämmelsen i sitt utlåtande. Utskottet konstaterar att bestämmelsen lämnar rum för olika uppfattningar om vilket slag av förfarande som ingår som ett naturligt inslag i riksdagsuppdraget och vilket slag av förfarande som måste anses synnerligen klandervärt och därmed straffbart. Inte bara grundlagsutskottet utan också de utfrågade experterna har ansett att bestämmelsen är inexakt.

Riksdagsledamot och riksdagskandidat. Det är inte bara riksdagsledamöter utan också riksdagskandidater som kan göra sig skyldiga till tagande av muta som riksdagsledamot. På denna punkt håller sig förslaget inte inom korruptionskonventionens ramar. Regeringen åberopar likställhetsaspekter när den har jämfört riksdagskandidater med riksdagsledamöter i straffrättsligt hänseende. Den föreslagna definitionen på riksdagskandidat i 40 kap. 11 § 7 punkten är en person som vid riksdagsval finns upptagen i den sammanställning av kandidatlistor som avses i 41 § i vallagen. Enligt den paragrafen skall sammanställningen av kandidatlistorna göras den 31 dagen före valdagen.

Flera av de utfrågade experterna har föreslagit att bestämmelsen inte skall gälla riksdagskandidater. Eftersom syftet med bestämmelsen är att värna förtroendet för riksdagens beslutsfattande, spelar en riksdagskandidat, som inte redan sitter i riksdagen, ur kriminaliseringssynvinkel inte en lika central roll som en riksdagsledamot. En riksdagskandidat kan inte heller statusmässigt jämföras med en riksdagsledamot som utövar den högsta lagstiftningsmakten. Riksdagskandidater faller inte heller inom korruptionskonventionens räckvidd.

Utskottet föreslår att riksdagskandidaterna stryks i bestämmelsen för att göra den klarare. Även om bestämmelsen begränsas till riksdagsledamöter krymper räckvidden inte så mycket som det förefaller vid första anblicken. En riksdagskandidat som inte är riksdagsledamot skulle utifrån den föreslagna bestämmelsen ha straffrättsligt ansvar bara under cirka en månad före valdagen.

Lagen från 2000 om anmälan av kandidaters valfinansiering (414/2000) har gett större insyn i valfinansieringen. Syftet med lagen är att öka öppenheten kring valfinansieringen, något som bidrar till större insyn i politiken och därmed ökar väljarnas förtroende för det politiska systemet. Det är inte straffbart att låta bli att anmäla valfinansiering. En öppen valfinansiering är enligt utskottet det bästa sättet att förhindra eventuella osakliga bindningar i anknytning till valfinansiering. Lagen har varit i kraft en så kort tid att den ännu inte hunnit ge några erfarenheter. Bestämmelserna om öppenhet kring valfinansieringen och de straffrättsliga bestämmelserna om tagande och givande av muta i fråga om riksdagsledamöter utesluter inte varandra utan kompletterar varandra. I det skedet när det finns tillräckligt med erfarenheter att tillgå om anmälan av valfinansiering bör det övervägas om riksdagskandidater kunde omfattas av bestämmelserna om givande och tagande av muta i fråga om riksdagsledamöter, menar utskottet. Om det straffrättsliga ansvaret utsträcks till att även gälla riksdagskandidater, bör det samtidigt utredas hur detta skall anpassas till grundlagens bestämmelser om riksdagsledamöters immunitet.

Gärningssättet. Enligt den föreslagna paragrafen är villkoren för straffbarhet att riksdagsledamoten lovar eller låter förstå att han eller hon på grund av förmånen kommer att agera på ett visst sätt. Ett mera antydande uttryck för viljan att agera är alltför inexact. I syfte att precisera bestämmelsen föreslår utskottet att uttrycket stryks. Dessutom föreslår utskottet en språklig korrigering av 1 punkten.

På grund av förmånen. Enligt grundlagsutskottet kan man anföra olika uppfattningar om när en ledamot har handlat på det sätt som avses i bestämmelsen "på grund av förmånen". "På grund av förmånen" är ett centralt element i rekvisiten. I praktiken är det problematiskt att bevisa att rekvisitet uppfyllts. Villkoret begränsar området för straffbart agerande och är inte särskilt problematiskt med tanke på exakthetskravet. Samma bedömning måste göras vid tillämpningen av mutbestämmelserna gällande tjänstemän, när de förutsätter att förmånen givits eller tagits för verksamhet i anställningsförhållandet. Rättspraxis och tolkningarna i den juridiska litteraturen gällande bestämmelserna kan även tillämpas på tolkningen av villkoret "på grund av förmånen". Också vad beträffar förmånens art instämmer utskottet i regeringens uppfattning (s. 45—46).

Riksdagsuppdrag. Enligt grundlagsutskottet lämnar den föreslagna bestämmelsen rum för tolkningar beträffande när en ledamot i sitt riksdagsuppdrag skall anses "verka för att ett ärende ... skall bli avgjort på ett visst sätt". Att agera i riksdagsuppdraget innebär enligt motiveringen till bestämmelsen (s. 46) att vara verksam i plenum och utskott. Dessutom kan riksdagsuppdraget t.ex. omfatta medverkan i riksdagens kansli-kommission.

Grundlagsutskottet har i det ovan nämnda och citerade betänkandet kommit med sin tolkning av bestämmelsen om riksdagsledamöters immunitet. Det är motiverat med en extensiv tolkning av bestämmelsen för att trygga riksdagsfunktionerna. Den straffrättsliga legalitetsprincipen förbjuder att strafflagen tolkas extensivt till nack-

del för den åtalade. Därmed kan strafflagen inte tolkas enbart utifrån detta ställningstagande. Utskottet menar att utgångspunkten för tolkningen av strafflagsbestämmelsen bör vara att den inte omfattar verksamhet som faller utanför immunitetsbestämmelsens räckvidd.

För att ett ärende skall bli avgjort. Den centrala förutsättningen för straffbarhet skall enligt förslaget vara att en riksdagsledamot lovar verka för att ett ärende som är eller skall bli föremål för behandling i riksdagen skall bli avgjort på ett visst sätt. Enligt motiveringen gäller bestämmelsen sådant beslutsfattande i riksdagen i enskilda fall som är jämförligt med ett avgörande av en myndighet och som har direkta verkningar för medborgare eller samfund.

Eftersom syftet med bestämmelsen är att värna riksdagsledamöterna immunitet och förtroendet för riksdagens beslutsfattande, är tillämpningsområdet alltför snävt begränsat i motiveringen. Endast en bråkdel av de ärenden riksdagen fattar beslut om kan jämföras med avgöranden i enskilda ärenden som fattas på myndigheter. Ordet "avgjort" i paragrafen för i juridiskt språkbruk främst tanken till beslut i enskilda fall. Utskottet föreslår att ordet byts ut mot "beslutat". Därmed kommer tillämpningsområdet att klart och tydligt omfatta beslutsfattande i anknytning till lagstiftning eller utövning av budgetmakt i plenum och i utskott samt avgörande av enskilda ärenden i exempelvis riksdagens kansli-kommission.

Förtroendet för riksdagens beslutsfattande. I motiveringen konstateras (s. 46, andra spalten) att syftet med bestämmelsen är att skydda opinionsbildningen i riksdagen mot otillbörlig utomstående påverkan och att garantera förtroendet för sakens sanning i den folkvalda församlingens beslutsfattande. Därför föreslås att förutsättningen för straffbarhet skall vara att gärningen är ägnad att försvaga förtroendet för riksdagens beslutsfattande. Meningen med villkoren är att straffbarheten inte skall gälla gärningar av ringa klandervärdhet. I detta sammanhang är kriteriet gällande en abstrakt fara vag och tolkningsbar

och utesluter inte tillräckligt klart godtagbara eller ringa gärningar från straffbarheten. Utskottet föreslår att uttrycket stryks och att paragrafen kompletteras med ett krav att förmånen skall vara orättmätig. Såväl i den gällande som den föreslagna 40 kap. 1 § ingår orättmätig förmån som förutsättning för straffbarhet. Det finns rättspraxis om hur begreppet skall tolkas och det har skrivits en del om det i den juridiska litteraturen. Utskottet anser att de exempel som läggs fram i motiveringen för att belysa begreppet "är ägnat" också lämpar sig för tolkningen av begreppet orättmätig. Förutsättningen att förmånen skall vara orättmätig leder till att straffbestämmelsen inte gäller korrekt och samhälleligt godtagbar och nödvändig valfinansiering.

11 §. Definitioner. Eftersom utskottet föreslår att riksdagskandidat skall strykas i kapitlets 4 §, bör också 7 punkten med definition på riksdagskandidat strykas här.

14 §. Förverkandepåföljd. Bestämmelser om förverkandepåföljd i fråga om muta ingår för närvarande i strafflagens 40 kap. 4 §. Paragrafen har reviderats genom lag 875/2001 efter att regeringen lämnat den aktuella propositionen och då fogades till paragrafen en hänvisning till strafflagens 10 kap. Utskottet föreslår att samma hänvisningsbestämmelse skrivs in i paragrafen, som blir ny 14 §. Till följd av lag 875/2001 måste lagförslagets ingress ses över.

7 Lag om ändring av 1 § lagen om strafforderförfarande

1 §. Paragrafens 3 mom. har upphävts genom lag 525/2001. I den föreslagna 1 § bör momentsträcket indikerande ett 3 mom. avlägsnas.

1.

Lag

om ikraftträdande av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i Europarådets straffrättsliga konvention mot korruption

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

Förslag till beslut

Med stöd av det ovan anförda föreslår lagutskottet

att riksdagen godkänner Europarådets straffrättsliga konvention mot korruption, upprättad i Strasbourg den 4 november 1998,

att riksdagen samtidigt godkänner att till artikel 12 i konventionen görs ett förbehåll enligt artikel 37.1 om att Finland inte inför straffbarhet för sådan verksamhet som avses i artikel 12, till de delar denna inte kan betraktas som straffbart mutbrott eller straffbar delaktighet i ett sådant brott eller som något annat brott,

att riksdagen samtidigt godkänner att till artikel 17 i konventionen görs ett förbehåll enligt artikel 17.2 och artikel 37.2 om att Finland tillämpar bestämmelsen i artikel 17.1 b i fråga om sina egna medborgare så att för gärningen gäller kravet på dubbel straffbarhet enligt 1 kap. 11 § i strafflagen i de fall då det är frågan om givande eller tagande av muta inom den privata sektorn enligt artikel 7 eller 8 i avtalet, om inte gärningen allvarligt kränker eller äventyrar Finlands statliga, militära eller ekonomiska rättigheter eller intressen, och

att lagförslagen 3—6 och 8—11 godkänns utan ändringar och

att lagförslagen 1, 2 och 7 godkänns med följande ändringar:

1 och 2 §
(Som i RP)

4 §
(Som i RP)

3 §

Närmare bestämmelser om verkställigheten
av denna lag kan utfärdas genom förordning av
statsrådet.

2.

Lag

om ändring av strafflagen

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i strafflagen av den 19 december 1889 (39/1889) 2 kap. 12 §, sådan den lyder i lag
792/1989 och 40 kap. 4 §, *sådan den lyder i lag 875/2001*,
ändras 1 kap. 4 § 1 mom. och 11 § 2 mom., 2 kap. 7 § 1 mom. och 10 §, 16 kap. 1 § 2 mom., 3 § 2
mom., 13, 18 och 20 §, 30 kap. 8 § och rubriken för 40 kap. samt 40 kap. 1—5, 7 och 9—12 §,
dessa lagrum sådana de lyder, 1 kap. 4 § 1 mom. i lag 626/1996, 1 kap. 11 § 2 mom., 16 kap. 3 § 2
mom. och 18 § i lag 563/1998, 2 kap. 7 § 1 mom., rubriken för 40 kap. samt 40 kap. 1—4, 7 och 10—
12 § i nämnda lag 792/1989, 2 kap. 10 § i lag 613/1974 och i nämnda lag 792/1989, 16 kap. 1 § 2
mom. i lag 234/2001, 13 § i nämnda lag 563/1998 och i lag 815/1998 samt 20 § i nämnda lagar
815/1998 och 234/2001, 30 kap. 8 § i lag 769/1990 samt 40 kap. 4 § i lag 875/2001, 5 § i lagarna
578/1995 och 625/1999 samt 9 § i nämnda lagar 792/1989 och 234/2001, samt
fogas till 15 kap en ny 12 a §, (*utesl.*) till 21 kap. en ny 18 § och till 40 kap. nya 13 och 14 §, som
följer:

1 kap.

Om tillämpningsområdet för finsk straffrätt

4 §
(Som i RP)

11 §

Kravet på dubbel straffbarhet

— — — — —
Även om lagen på gärningsorten inte föreskri-
ver något straff för gärningen, tillämpas finsk
lag på den om den har begåtts av en finsk med-

borgare eller en i 6 § 3 mom. 1 punkten avsedd
person och straff för gärningen föreskrivs

1) med stöd av 15 kap. 12 a § i 1—9 § i näm-
nda kapitel;

2) i 16 kap. 1—3 § och även om en person
som avses i 40 kap. 11 § 2, 3 eller 5 punkten el-
ler en sådan utländsk tjänsteman som är anställd
hos Internationella brottmålsdomstolen är före-
mål för brottet;

3) i 16 kap. 13, 14 och 14 a § och även om
dessa lagrum tillämpas med stöd av 20 § i näm-
nda kapitel;

4) i 17 kap. 18 eller 19 §;

5) i 20 kap. 6—8 §;

6) i 20 kap. 9 §, om gärningen riktar sig mot
en person som är under aderton år; eller

7) i 40 kap. 1—4 § och gärningsmannen är riksdagsledamot, (*utesl.*) en utländsk tjänsteman eller en ledamot av ett utländskt parlament.

2 kap.

Om straffen

7 och 10 §
(Som i RP)

15 kap.

Om brott mot rättskipning

12 a §
(Som i RP)

16 kap.

Om brott mot myndigheter

1, 3 och 13 §
(Som i RP)

14 a §

Givande av muta åt riksdagsledamot

Den som åt en riksdagsledamot (*utesl.*) utlovar, erbjuder eller ger en gåva eller någon annan *orättmätig* förmån som är avsedd för riksdagsledamoten (*utesl.*) själv eller någon annan, för att denne på grund av förmånen i sitt riksdagsuppdrag skall verka för att ett ärende som är eller kommer att bli föremål för behandling i riksdagen skall *beslutas* på ett visst sätt så att det åsyftade förfarandet är ägnat att försvaga förtroendet för riksdagens beslutsfattande, skall för *givande av muta åt riksdagsledamot* dömas till böter eller fängelse i högst fyra år.

18 §
(Som i RP)

20 §

Tillämpningsbestämmelser

Vid tillämpningen av 1—3 § i detta kapitel jämföras med tjänsteman mot vilken gärningen är riktad personer som avses i 40 kap. 11 § och som sköter offentliga förtroendeuppdrag, sådana utländska tjänstemän som är anställda hos Internationella brottmålsdomstolen eller personer som på Finlands territorium med stöd av ett internationellt avtal eller någon annan internationell förpliktelse utför kontroll, övervakning (*utesl.*) förföljande *eller förundersökning*, och personer som utövar offentlig makt samt tjänstgörande krigsmän.

Vid tillämpningen av 9 § i detta kapitel jämföras med tjänstemän de personer som avses i 40 kap. 11 § och som sköter offentliga förtroendeuppdrag, sådana utländska tjänstemän som är anställda hos Internationella brottmålsdomstolen eller personer som på Finlands territorium med stöd av ett internationellt avtal eller någon annan internationell förpliktelse utför kontroll, övervakning (*utesl.*) förföljande *eller förundersökning*, och personer som utövar offentlig makt.

(3—5 mom. som i RP)

21 kap.

Om brott mot liv och hälsa

18 §

Tillämpningsbestämmelse

Vid tillämpningen av 2 § 4 punkten i detta kapitel jämföras med en tjänsteman mot vilken gärningen är riktad de personer som avses i 40 kap. 11 § och som sköter offentliga förtroendeuppdrag, sådana utländska tjänstemän som är anställda hos Internationella brottmålsdomstolen eller personer som på Finlands territorium med stöd av ett internationellt avtal eller någon annan internationell förpliktelse utför kontroll, övervakning (*utesl.*) förföljande *eller förundersökning*.

sökning, personer som utövar offentlig makt och personer som avses i 16 kap. 20 § 5 mom.

30 kap.

Om näringsbrott

8 §

Tagande av muta i näringsverksamhet

Den som medan han

1) är anställd hos en näringsidkare,
2) är medlem av förvaltningsrådet eller styrelsen i en sammanslutning eller stiftelse som idkar näring, eller en sådan sammanslutning eller stiftelses verkställande direktör, revisor eller likvidator, eller

3) fullgör ett uppdrag för en näringsidkare för egen eller någon annans räkning *begär eller på annat sätt tar initiativ för att få en muta, tar emot eller godtar* en muta för att i anställningen eller uppdraget gynna den som givit mutan eller någon annan, eller som belöning för sådant gynnande, skall för *tagande av muta i näringsverksamhet* dömas till böter eller fängelse i högst två år.

40 kap.

Om tjänstebrott

1 §

(Som i RP. Utskottets ändringsförslag påverkar inte den svenska texten.)

2 §

(Som i RP)

3 §

Mutförseelse

En tjänsteman som för egen eller någon annans räkning

1) begär eller på något annat sätt tar initiativ för att få en gåva eller någon annan *orättmätig* förmån eller

2) tar emot eller någon godtar en gåva eller någon annan förmån eller godkänner ett löfte eller ett erbjudande om en sådan,

så att detta är ägnat att minska förtroendet för tjänsteutövningens opartiskhet skall, om gärningen inte är straffbar som tagande av muta eller grovt tagande av muta, för *mutförseelse* dömas till böter eller fängelse i högst sex månader.

4 §

Tagande av muta som riksdagsledamot

En riksdagsledamot (*utesl.*) som för egen eller någon annans räkning

1) begär eller på något annat sätt tar initiativ för att få en gåva eller någon annan *orättmätig* förmån eller

2) tar emot eller godtar en gåva eller någon annan *orättmätig* förmån eller godtar ett löfte eller ett erbjudande om en sådan

och lovar (*utesl.*) att han i sitt riksdagsuppdrag på grund av förmånen skall verka för att ett ärende som är eller skall bli föremål för behandling i riksdagen skall bli *beslutat* på ett visst sätt, (*utesl.*) skall för *tagande av muta som riksdagsledamot* dömas till böter eller fängelse i högst fyra år.

5, 7, 9 och 10 §
(Som i RP)

11 §

Definitioner

I denna lag avses med

1) *tjänsteman* den som står i tjänsteförhållande eller därmed jämförbart anställningsförhållande till staten, till en kommun eller till en samkommun eller något annat offentligt arbetsorgan för kommuner, till riksdagen, till något av statens affärsverk, till den evangelisk-lutherska kyrkan eller ortodoxa kyrkosamfundet eller till en församling eller ett samarbetsorgan för församlingar inom kyrkan eller kyrkosamfundet, eller till landskapet Åland, till Finlands Bank, Folkpensionsanstalten, Institutet för ar-

betshygien, kommunala pensionsanstalten, Kommunernas garanticentral eller kommunala arbetsmarknadsverket,

2) *person som sköter offentligt förtroende-uppdrag* kommunfullmäktige och andra genom allmänna val utsedda medlemmar av representantskapet i ett offentligt samfund som nämns i 1 punkten, dock inte riksdagsledamöter i sitt riksdagsuppdrag, samt medlemmar av ett offentligt samfund eller en inrättning som nämns i 1 punkten, såsom statsrådet, en kommunstyrelse, nämnd, direktion, kommitté, kommission eller delegation, samt andra förtroendevalda inom nämnda offentliga samfund eller inrättningar,

3) *offentligt anställd arbetstagare* den som står i arbetsavtalsförhållande till ett offentligt samfund eller en inrättning som nämns i 1 punkten,

4) *utländsk tjänsteman* den som har utnämnts eller valts till en administrativ eller rättslig tjänst eller uppgift hos en främmande stat eller inom en offentlig internationell organisation eller domstol eller inom ett offentligt internationellt organ, eller som annars sköter en offentlig uppgift för en främmande stats eller en offentlig internationell organisations eller domstols eller ett offentligt internationellt organs räkning,

5) *person som utövar offentlig makt*

a) den till vars uppgifter enligt lag eller förordning hör att meddela för andra bindande förordnanden eller att besluta om andras intressen, rättigheter eller skyldigheter eller som med stöd av lag eller förordning i sin uppgift reellt ingriper i någon annans intressen eller rättigheter, samt

b) den som enligt lag eller förordning eller enligt ett uppdrag som han med stöd av lag eller förordning fått av en myndighet skall delta i beredningen av sådana beslut som avses i a-punkten genom att göra framställningar eller förslag till beslut, utarbeta utredningar eller planer, ta

prover eller utföra inspektioner eller på något annat motsvarande sätt,

6) *ledamot av ett utländskt parlament* den som är medlem i en folkvald församling i en främmande stat eller medlem i en internationell parlamentarisk generalförsamling.

(7 punkten utesl.)

12 §

Tillämpningsbestämmelser

(1 och 2 mom. som i RP)

Bestämmelserna i 1—3 och 14 § i detta kapitel tillämpas, fränsett avsättningspåföljden, även på utländska tjänstemän. På utländska tjänstemän som med stöd av ett internationellt avtal eller någon annan internationell förpliktelse på Finlands territorium utför kontroll, övervakning (*utesl.*) förföljande eller förundersökning tillämpas även, fränsett avsättningspåföljden, 5 och 7—10 § i detta kapitel.

(4 och 5 mom. som i RP)

13 §

(Som i RP)

14 §

Förverkandepåföljd

Gärningsmannen eller den på vars vägnar eller till vars förmån han har handlat skall dömas att till staten förverka den gåva eller förmån som mottagits på det sätt som avses i 1—4 § ovan, eller dess värde. *I fråga om förverkande av annan egendom iakttas 10 kap.*

Ikraftträdelsebestämmelsen

(Som i RP)

7.

Lag

om ändring av 1 § lagen om strafforderförfarande

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen den 26 juli 1993 om strafforderförfarande (692/1993) 1 § 2 mom. som följer:

1 §

(2 mom. som i RP)
(Utesl.)

Ikraftträdelsebestämmelsen
(Som i RP)

Helsingfors den 31 maj 2002

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Henrik Lax /sv
vordf. Matti Vähänäkki /sd
medl. Sulo Aittoniemi /alk
Leena-Kaisa Harkimo /saml
Erkki Kanerva /sd
Toimi Kankaanniemi /kd
Annika Lapintie /vänt
Paula Lehtomäki /cent

Kirsi Ojansuu /gröna
Veijo Puhjo /vänt
Mauri Salo /cent
Timo Seppälä /saml
Marja Tiura /saml
Lasse Virén /saml
Harry Wallin /sd.

Sekreterare var

utskottsråd Timo Tuovinen.

RESERVATION

Motivering

För det första finns det all anledning att omfatta grundlagsutskottets utlåtande GrUU 29/2001 rd om mutbrott när det gäller riksdagsledamöter. I utlåtandet sägs klart ut att de föreslagna bestämmelserna inte är så exakt formulerade som 8 § grundlagen kräver för att det skall gå att förutse om en viss åtgärd eller försummelse är straffbar eller inte. Grundlagsutskottet hänvisar på denna punkt till riksdagsuppdragets natur och kontaktdiversiteten i anknytning härtill. Ledamöterna för diskussioner under vilka de får ta emot önskemål från medborgare och sammanslutningar om frågor som har med riksdagsuppdraget att göra och under vilka de också själva ger uttryck för sin syn på saken. Som den föreslagna kriminaliseringen är formulerad ger den inte ett tillräckligt exakt svar på frågan om ett visst agerande är godtagbart eller klandervärt. Grundlagsutskottet deklarerar öppet i sitt utlåtande att det anser att bestämmelserna om givande och tagande av muta i samband med riksdagsledamöter inte är motiverade. Det är sällan riksdagen kör över ett tydligt ställningstagande från grundlagsutskottet.

Om man ser mer till det materiella i frågan, kan man konstatera att en ny kriminalisering i regel bottnar i något problem som förekommit i samhället. I de sydliga EU-staterna och i länderna kring Medelhavet hör bestickning av riksdagsledamöter till det normala sättet att få samhällets hjul att rulla, men det predikamentet har vi här i Finland sluppit. Inte en enda gång under hela mitt långa liv har jag hört talas om någon ledamot som skulle ha varit misstänkt för att ta emot ekonomiska förmåner i gengäld för ett visst agerande. Och detta trots att strafflagen inte på något sätt begränsar riksdagsledamöterna på denna punkt. Därtill bör det konstateras att det ytterst sällan förekommer frågor där en enskild ledamot kan agera till bestickarens fördel i beslutsfattandet.

Den etiska och moraliska resningen kan förklaras med att samhället ständigt håller ett öga på riksdagsledamöterna och att det räcker med bara en motiverad misstanke för att den politiska karriären skall vara ett minne blott. Ingen framgång som riksdagsledamot utan absolut förtroende.

Om den föreslagna kriminaliseringen genomförs kommer den att på sätt och vis kasta en skugga över förtroendet för folkrepresentationen. Det försvårar också det nära samarbete i praktiska frågor mellan riksdagsledamöter, enskilda medborgare och sammanslutningar. Förhandlingar över en lunch, kanske en liten kvällsbit kryddad med ett par konjak och se, riksdagsledamoten skakar galler. Eller inte. Bedömningen av orätmätig förmån vid smörgåstingen, där rättspraxis utformas, har varit allt annat än stringent under de senaste årtiondena. Kriminaliseringen får också helt konkreta konsekvenser. En anonym och grundlös anmälan under riksdagsvalet till justitiekanslern eller justitieombudsmannen och massmedierna om en kandiderande riksdagsledamots förehavanden kan bli ödesdiger. I ett sådant fall låter en rättsövervakande myndighet garanterat inte bli att undersöka en angivelse — även om den är anonym — när uppgift om den läckt ut i offentligheten. När det blivit klart att anmälan är helt ogrundad och den skyldiga åker aldrig fast. Om lagen går igenom, aktualiseras frågor av detta slag, eftersom politik är ett hårt och smutsigt spel. Kravet i utskottets betänkande att förundersökningen av sådana frågor skall ske snabbt och munkavle sätts på journalisterna är fromt, men ack så tandlöst.

Förslag

Med stöd av det ovan sagda föreslår jag

*att det andra lagförslaget godkänns
med följande ändringar:*

2.

Lag**om ändring av strafflagen**

I enlighet med riksdagens beslut

upphävs i strafflagen av den 19 december 1889 (39/1889) 2 kap. 12 §, sådan den lyder i lag 792/1989, och 40 kap. 4 §, sådan den lyder i lag 875/2001,

ändras 1 kap. 4 § 1 mom. och 11 § 2 mom., 2 kap. 7 § 1 mom. och 10 §, 16 kap. 1 § 2 mom., 3 § 2 mom., 13, 18 och 20 §, 30 kap. 8 § och rubriken för 40 kap. samt 40 kap. 1—3, 5, 7 och 9—12 §,

dess lagrum sådana de lyder, 1 kap. 4 § 1 mom. i lag 626/1996, 1 kap. 11 § 2 mom., 16 kap. 3 § 2 mom. och 18 § i lag 563/1998, 2 kap. 7 § 1 mom., rubriken för 40 kap. samt 40 kap. 1—4, 7 och 10—12 § i nämnda lag 792/1989, 2 kap. 10 § i lag 613/1974 och i nämnda lag 792/1989, 16 kap. 1 § 2 mom. i lag 234/2001, 13 § i nämnda lag 563/1998 och i lag 815/1998 samt 20 § i nämnda lagar 815/1998 och 234/2001, 30 kap. 8 § i lag 769/1990 samt 40 kap. 5 § i lagarna 578/1995 och 625/1999 samt 9 § i nämnda lagar 792/1989 och 234/2001, samt

fogas till 15 kap en ny 12 a §, (*utesl.*) till 21 kap. en ny 18 § och till 40 kap. nya 13 och 14 §, som följer:

1 kap.

Om tillämpningsområdet för finsk straffrätt

4 §

(Som i LaUB)

11 §

Kravet på dubbel straffbarhet

Även om lagen på gärningsorten inte föreskriver något straff för gärningen, tillämpas finsk lag på den om den har begåtts av en finsk medborgare eller en i 6 § 3 mom. 1 punkten avsedd person och straff för gärningen föreskrivs

1) med stöd av 15 kap. 12 a § i 1—9 § i nämnda kapitel;

2) i 16 kap. 1—3 § och även om en person som avses i 40 kap. 11 § 2, 3 eller 5 punkten eller en sådan utländsk tjänsteman som är anställd hos Internationella brottmålsdomstolen är föremål för brottet;

3) i 16 kap. 13 och 14 (*utesl.*) § och även om dessa lagrum tillämpas med stöd av 20 § i nämnda kapitel;

4) i 17 kap. 18 eller 19 §;

5) i 20 kap. 6—8 §;

6) i 20 kap. 9 §, om gärningen riktar sig mot en person som är under aderton år; eller

7) i 40 kap. 1—3 § och gärningsmannen är (*utesl.*) en utländsk tjänsteman eller en ledamot av ett utländskt parlament.

2 kap.

Om straffen

7 §

(Som i LaUB)

10 §

(Som i LaUB)

15 kap.

Om brott mot rättskipning

12 a §

(Som i LaUB)

16 kap.

Om brott mot myndigheter

1, 3 och. 13 §

(Som i LaUB)

14 a §

(*Utesl.*)

18 §

Juridiska personers straffansvar

På givande av muta, grovt givande av muta och givande av muta (*utesl.*) tillämpas vad som bestäms om juridiska personers straffansvar.

20 §

(1—3 mom. som i LaUB)

(4 mom. *utesl.*)

(5 mom. som i LaUB)

21 kap.

Om brott mot liv och hälsa

18 §

(Som i LaUB)

30 kap.

Om näringsbrott

8 §

(Som i LaUB)

40 kap.

Om tjänstebrott

1—3 §

(Som i LaUB)

4 §

(*Utesl.*)

5, 7, 9, 10 och 11 §

(Som i LaUB)

12 §

(1—3 mom. som i LaUB)

Bestämmelserna i (*utesl.*) 14 § i detta kapitel tillämpas även på ledamöter av utländska parlament.

(5 mom. som i LaUB)

13 §

(Som i LaUB)

14 §

Förverkandepåföljd

Gärningsmannen eller den på vars vägnar eller till vars förmån han har handlat skall dömas att till staten förverka den gåva eller förmån som mottagits på det sätt som avses i 1—3 § ovan, eller dess värde. I fråga om förverkande av annan egendom iakttas 10 kap.

Ikraftträdelsebestämmelsen

(Som i LaUB)

Helsingfors den 31 maj 2002

Sulo Aittoniemi /alk